

Rekabet Kurumu Başkanlığından,

REKABET KURULU KARARI

Dosya Sayısı : 2013-4-53 (Önaraştırma)
Karar Sayısı : 13-55/768-327
Karar Tarihi : 27.09.2013

A. TOPLANTIYA KATILAN ÜYELER

Başkan : Prof. Dr. Nurettin KALDIRIMCI
Üyeler : Kenan TÜRK, Doç. Dr. Mustafa ATEŞ, İsmail Hakkı KARAKELLE,
Dr. Murat ÇETİNKAYA, Reşit GÜRPINAR, Fevzi ÖZKAN

B. RAPORTÖRLER: Selvi KOCABAY, İbrahim Ethem SEZER

C. BAŞVURUDA

BULUNAN : Mehmet AKGÜN
Hoca Ömer Mah. 220. Sok. Zümrüt İş Merkezi Kat:2/10 Adıyaman

D. HAKKINDA İNCELEME

YAPILAN : Bora Jet Havacılık Taşımacılık Uçak Bakım Onarım ve Ticaret A.Ş.
İDTM Blokları A-3 Blok Kat:5 Yeşilköy 34149 İstanbul

- (1) **E. DOSYA KONUSU:** Haftanın belli günlerinde Ankara-Adıyaman hattında havayolu ile yolcu taşımacılığı yapan Bora Jet Havacılık Taşımacılık Uçak Bakım Onarım ve Ticaret A.Ş.'nin söz konusu hatta faaliyet gösteren tek firma olması nedeniyle uçuş tarifelerinin çevre illerden daha yüksek olduğu iddiası.
- (2) **F. DOSYA EVRELERİ:** Kurum kayıtlarına 21.05.2013 tarihinde giren başvuru üzerine hazırlanan Rapor 20.06.2013 tarihli Kurul toplantısında görüşülmüş ve önaraştırma yapılmasına karar verilmiştir. İlgili karar uyarınca düzenlenen 18.09.2013 tarih ve 2013-4-45/ÖA sayılı Önaraştırma Raporu görüşülerek karara bağlanmıştır.
- (3) **G. İDDİALARIN ÖZETİ:** Yapılan başvuruda özetle; Bora Jet Havacılık Taşımacılık Uçak Bakım Onarım ve Ticaret A.Ş. (BORAJET)'nin Ankara-Adıyaman hattında havayolu ile yolcu taşımacılığı yapan tek firma olduğu ve çevre illere yapılan uçuşlara kıyasla yüksek fiyat uyguladığı iddia edilmiştir.
- (4) **H. RAPORTÖR GÖRÜŞÜ:** İlgili raporda, dosya konusu iddialara yönelik olarak 4054 sayılı Kanun'un 41. maddesi uyarınca soruşturma açılmasına gerek olmadığı ifade edilmiştir.

I. İNCELEME VE DEĞERLENDİRME

- (5) 4054 sayılı Kanun'un 6. maddesinde, "*Bir veya birden fazla teşebbüsün ülkenin bütününde ya da bir bölümünde bir mal veya hizmet piyasasındaki hâkim durumunu tek başına yahut başkaları ile yapacağı anlaşmalar ya da birlikte davranışlar ile kötüye kullanması*" yasaklanmaktadır. Söz konusu madde kapsamında kötüye kullanma olarak kabul edilen eylemlerden biri de hâkim durumdaki teşebbüslerin, sundukları mal veya hizmetlerde aşırı fiyat uygulamalarıdır. Ancak herhangi bir fiyatlamanın hâkim durumun kötüye kullanılması kapsamında bir "aşırı fiyat" olarak değerlendirilebilmesi için, öncelikle ilgili teşebbüsün ilgili mal veya hizmeti sunduğu pazarda hâkim durumda bulunması, ardından da uygulanan fiyatın "aşırı fiyat" niteliğini taşıması gerekmektedir. Diğer taraftan, teşebbüs hâkim durumda olsun veya olmasın, teşebbüs tarafından aşırı fiyat uygulanmadığının tespit edilmesi durumunda hâkim durum tespitinin yapılmasına gerek duyulmayabilir. Bu çerçevede mevcut dosya bakımından, başvuruda iddia edildiği üzere BORAJET tarafından Ankara-Adıyaman hattında uygulanan fiyatların aşırı olup olmadığı ve kötüye kullanma niteliği taşıyıp taşımadığı incelenmiştir.
- (6) Hakkında inceleme yapılan ve bölgesel havacılık kapsamında düşük koltuk kapasiteli uçakları ile faaliyet gösteren BORAJET, Ankara-Adıyaman hattında havayolu ile yolcu taşımacılığı yapan tek firmadır. Öte yandan, BORAJET ile Türk Hava Yolları A.O. (THY)

13-55/768-327

arasında imzalanan Serbest Satış Kod Paylaşımı Anlaşması çerçevesinde THY, BORAJET'e ait biletlerin pazarlaması faaliyetini yürütmektedir.

- (7) Dosya konusu iddiaya ilişkin aşırı fiyatın tespit edilmesi için iki aşamadan oluşan ekonomik değer testi çerçevesinde, incelemeye konu olan ürünün/hizmetin fiyatının aşırı olup olmadığını tespit etmeye yönelik fiyat-maliyet karşılaştırması ile ürünün/hizmetin fiyatının kendi içinde ya da rakip ürünlerin/hizmetlerin fiyatlarına kıyasla haksız olup olmadığını tespit etmeye yönelik fiyat kıyaslaması yapılmıştır.
- (8) Fiyat-maliyet kıyaslaması, incelemeye konu teşebbüsün ilgili mal ya da hizmeti üretmek için katlandığı maliyetler ile bu mal ya da hizmetin satışında uyguladığı fiyatların karşılaştırılmasını içermektedir. Havayolu ile yolcu taşımacılığı pazarında faaliyet gösteren teşebbüsler, tek fiyat sistemi yerine merdiven tabir edilen fiyatlama sistemini kullanmaktadır. Bu sistem çerçevesinde her bir hat ve koltuk için uygulanan tek bir fiyattan bahsetmek mümkün değildir. Teşebbüslerin karlarını maksimize etmek amacıyla uygulamaya koydukları merdiven sisteminde bilet fiyatları aynı uçuş için dahi, biletin alınma zamanı, biletin tarih değişikliğine ve iadeye elverişli olup olmaması, ilgili fiyat sınıfının kontenjanı, uçağın doluluk oranı, içinde bulunulan sezon, yolculuğun yılbaşı, özel günler, fuar zamanları gibi talebin arttığı zamanlarda olup olmaması, biletin kombine olup olmaması, kombine ise gidiş dönüş şehirlerinin aynı olup olmaması, yolcunun kalacağı gün sayısı gibi arz ve talep koşullarını etkileyen pek çok faktöre bağlı olarak farklılaşmaktadır.
- (9) Dolayısıyla fiyat-maliyet kıyaslamasına konu edilmek üzere BORAJET'in Ankara-Adıyaman hattında uyguladığı tek bir fiyattan bahsetmek mümkün değildir. Her ne kadar BORAJET'in uçuş sınıflarına göre uyguladığı bilet fiyatlarından ve aynı dönemde bu fiyatlardan taşınan yolcu sayısına ilişkin verilerden yola çıkılarak bir ağırlıklı ortalama fiyat düzeyi hesaplamak teorik olarak mümkün olsa da, bu şekilde hesaplanacak farazi bir fiyat düzeyinin inceleme konusu bakımından anlamsız olacağı düşünülmektedir. Benzer bir durum teşebbüsün yolcu başına katlandığı maliyetlerin hesaplanması bakımından da söz konusudur. Zira her bir uçuş için katlanılan toplam maliyet ve her uçuşta uçağın doluluk oranı değişeceğinden belli bir dönemdeki tüm uçuşlar için geçerli olan bir yolcu başına maliyet rakamından bahsetmek mümkün değildir. Bu durumda, her ne kadar fiyat-maliyet karşılaştırmasında asıl olan birim fiyatın birim maliyetle karşılaştırılması olsa da, havayolu ile yolcu taşımacılığı pazarı bakımından pazarın kendine has özellikleri nedeniyle böyle bir karşılaştırmanın sağlıklı sonuçlar ortaya çıkarmayacağı açıktır.
- (10) Bu çerçevede, havayolu ile yolcu taşımacılığı hizmetleri bakımından, ekonomik değer testinin ilk aşamasında birim fiyat-birim maliyet karşılaştırması yerine teşebbüsün incelemeye konu hatta konma başına elde ettiği yolcu geliri ile konma başına katlandığı maliyet tutarlarının karşılaştırmasının teşebbüsün elde ettiği kârlılığı göstermek bakımından daha anlamlı olacaktır. Buna göre dosyadaki bilgilerde yer alan BORAJET'in 1 Ocak-15 Ağustos 2013 döneminde¹ Ankara-Adıyaman-Ankara hattında gerçekleştirdiği uçuşlardan konma başına elde ettiği ortalama yolcu geliri ile söz konusu uçuşlarda konma başına katlandığı ortalama maliyetleri aylık bazda incelendiğinde, BORAJET'in söz konusu hatta gerçekleştirdiği uçuşlardan (.....) görülmüştür. Öte yandan aynı dönemde, BORAJET tarafından Ankara-Adıyaman hattında yapılan uçuşların aylık ortalama doluluk oranları incelendiğinde, bu oranların (.....) olduğu ve BORAJET'in (.....) görülmektedir.
- (11) Aşırı fiyatlamanın tespitinde kullanılan ekonomik değer testinin ikinci aşamasını oluşturan fiyat kıyaslaması, incelenen teşebbüsün farklı pazarlarda uyguladığı fiyatlarıyla yapılabileceği gibi, diğer teşebbüslerin aynı pazarda ya da farklı pazarlarda uyguladıkları fiyatlarla da yapılabilmektedir.

¹ Başvuru kapsamında BORAJET'in hangi dönemde aşırı fiyat uyguladığının iddia edildiğine dair net bir bilgi bulunmamaktadır. Ancak başvurunun 2013 yılı Haziran ayında yapılmış olması ve BORAJET ile THY arasındaki anlaşmanın 01.12.2012 tarihinde imzalanmış olması dikkate alınarak 1 Ocak-15 Ağustos 2013 dönemi incelenmiştir.

13-55/768-327

- (12) İşbu dosya özelinde, geçmiş döneme ilişkin olarak yapılacak bir fiyat kıyaslaması yukarıda açıklanan gerekçelerle sağlıklı sonuçlar vermeyecektir. Ancak havayolu ile yolcu taşımacılığı hizmetlerinin özellikleri düşünüldüğünde, BORAJET'in incelemeye konu olan hat ile yolcu sayısı, uçuş mesafesi, uçulan coğrafi bölgenin özellikleri, yolcu profilleri, yolcu tercihleri, sefer sayıları, seferin gerçekleştirildiği uçak tipi gibi pek çok parametrede benzer özelliklere sahip hatlarda gerçekleştireceği uçuşlara ilişkin fiyat düzeyinin karşılaştırılması daha anlamlı sonuçlar verecektir. Bunun yanı sıra, incelemeye konu Ankara-Adıyaman hattında BORAJET tarafından icra edilen uçuşlara yönelik Anadolujet markası altında bilet satışı gerçekleştiren THY'nin fiyatlarının da incelenmesinin uygun olacağı değerlendirilmektedir.
- (13) Bu çerçevede BORAJET'in 2013 yılı Ekim ayında Ankara-Adıyaman hattındaki bilet fiyatları, Anadolujet tarafından uygulanan fiyatlar ile kıyaslandığında, Anadolujet'in fiyatlarının daha yüksek olduğu görülmektedir. Ankara-Adıyaman hattında BORAJET'in uyguladığı bilet fiyatları, BORAJET tarafından Ankara'dan Kahramanmaraş ve Siirt'e; Anadolujet tarafından ise Ankara'dan Gaziantep, Şanlıurfa ve Diyarbakır'a yapılan uçuşlarda uygulanan fiyatlarla karşılaştırıldığında ise Ankara-Adıyaman hattında uygulanan fiyatların söz konusu çevre illere kıyasla çok yüksek olmadığı, hatta kimi zaman daha düşük olduğu anlaşılmıştır. Tüm bu bilgiler çerçevesinde, BORAJET'in Ankara-Adıyaman hattında çevre illere kıyasla aşırı fiyat uygulamadığı kanaatine varılmıştır.

J. SONUÇ

- (14) Düzenlenen rapora ve incelenen dosya kapsamına göre, 4054 sayılı Kanun'un 41. maddesi uyarınca şikayetin reddi ile soruşturma açılmamasına OYBİRLİĞİ ile karar verilmiştir.